

בס"ד. שיחת ש"פ תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "ופרצת".

א. נתבאר פירוש רש"י על הפסוקי "ויתן לך האלקים", "ויתן ויחזור ויתן", שנוסף על נתינת ההשפעה עצמה, חוזר הקב"ה ונותן יכולת שהמקבל יתגבר לנצל את ההשפעה בכח עצמו (וע"ד החילוק שבין "בור סוד" ל"מעין המתגבר"²). ובעבודה: "יתן" — עבודת הצדיקים (המשכה מלמעלה), "ויחזור ויתן" — עבודת הבעלי תשובה³ (בכח עצמו⁴). ולכן רצה יצחק לברך את עשו — להמשיך לו הכח לתשובה⁵. ועפ"ז יובן מאמר פלא בספרי⁶ על הפסוקי "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (שאמר יצחק בהקדמה ל"ויתן לך"), שראה ביהמ"ק בנוי (עבודת הצדיקים)⁸, חרב,

(1) פרשתנו כז, כח.

(2) אבות פ"ב מ"ט.

(3) וזהו הטעם שהענין ד"יחזור ויתן" לא נתפרש בכתוב (ורק נרמז בוא"ו המוסיף ד"ויתן") — כי, בתושב"כ (ספר הישר ע"ז כה, רע"א ובפרש"י), מדובר בעיקר בעבודת הצדיקים (ישר הולך), ואילו הברכה על ענין התשובה מתגלה דוקא ע"י "דברי סופרים" ש"ערבים" יותר מדברי תורה (שם לה, א ובפרש"י).

(4) ובלשון חז"ל (ברכות לג, ב. וש"ג): "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", והיינו, שענין היראה אינו בא מלמעלה, אלא עבודה בכח עצמו דוקא. והרי העבודה בקו היראה היא בעיקר אצל בעלי תשובה (ואילו צדיקים, עיקר עבודתם בקו האהבה, "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא" (ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ)), וכמובן ממאמר המגיד (לקו"ת ואתחנן ט, ד) "שאע"פ שארז"ל (תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו) אל יאמר אדם אי אפשי בבשר כו' אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, היינו במי שלא חטא מעולם, אבל הבע"ת, צ"ל כל מיני רע ואיסורים מאוסים אצלו, ושיאמר אי אפשי כו',

בכדי שלא יפול ח"ו" — שזהו מצד גודל יראתו, שעל כל צעד ושעל ה"ה מתיירא שמה יעבור על רצון העליון ויהי נפרד ח"ו ממנו ית'. וכיון שעבודת התשובה היא בכח עצמו, ה"ה מגעת למעלה יותר מעבודת הצדיקים, כי "למעשה יריך תכסוף" (איוב יד, טו. וראה של"ה שער הגדול (כט, ב ואילך)).

(5) ולהעיר ממארוז"ל (ראה תדבא"ז פ"ט. יל"ש פרשתנו רמז קיא. זח"א פרשתנו קמג, ב) שיצחק רצה ליתן ליעקב ארץ ישראל ועולם הבא (עבודת הצדיקים), ולעשו — חוץ לארץ ועולם הזה (עבודת התשובה). אך באמת, הנה גם בירור והעלאת הניצוצות שבעשו (ע"י התשובה) הוצרך להיות ע"י יעקב דוקא. ועוד זאת, שאצל יעקב עצמו צ"ל ב' הענינים דעבודת הצדיקים ועבודת התשובה ("יתן ויחזור ויתן"), שהרי גם אצל צדיקים צ"ל עבודת התשובה, וכפי שיהי לעתיד לבוא, שמישח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא (ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ).

(6) ברכה לג, יב.

(7) פרשתנו כז, כז.

(8) ולהעיר ממארוז"ל (כתובות ה, סע"א)

ובנוי ומשוכלל לעת"ל (עבודת התשובה שלאחרי הירידה והחורבן, "שדה תחרש"⁹: ביטול המציאות הקודמת ע"י המרירות¹⁰, שתכליתה הזריעה והצמיחה¹¹). וזהו "ויתן לך האלקים" (ולא הוי"ט¹², מקור הברכות¹³), בה' הידיעה, שהו"ע הידיעה והגילוי שלאחרי ההעלם והצמצום — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 80 ואילך.

* * *

ב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויתן לך האלקים וגו'.

* * *

ג. המאמר דלעיל — מביכל מאמרי אדמו"ר הזקן בכת"י אדמו"ר האמצעי עם הגהות הצ"צ¹⁴ — נדפס גם באוה"ת¹⁵, ובכותרת המאמר: "מכ"ק אדמו"ר האמצעי", אבל לא נרשם באיזה שנה נאמר מאמר זה. ואילו בביכל הנ"ל נרשם שהוא משנת תקס"ב.

"כאן כורעים" — ה"ה כורע, ואילו ה' כתוב "כאן בוכים" — ה' גם בוכה... אבל, כללות הנהגתו היא ע"ד הרגיל, ולא כפי שראוי להיות כתוצאה מזה שהענין נגע בפנימיותו ממש. ולכן יש צורך להדגיש שתכלית ההתעוררות של המרירות (חרישה) היא — שתהי' הזריעה והצמיחה כו'.

(12) וגם לא העילוי והשלימות דשם הוי' שתהי' לעתיד לבוא, כמ"ש (זכרי' יד, ט) "ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד", כמו שאני נכתב אני נקרא (פסחים נ, א. וש"נ).

(13) ואין לתרץ ע"פ מארז"ל (ב"ר פרשתנו פס"ו, ג) "מטל השמים זו מקרא וכו'", דקאי על תורה, ובמ"ת נאמר (יתרו כ, א) "וידבר אלקים" — שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו" (שבת סג, א. וש"נ), שקאי על השפעות גשמיות כו'.

(14) נדפס לאח"י במאמרי אדה"ז תקס"ב

ח"א ע' צה ואילך. והמשכו בדר"ה ולהבין שרשן של כל הברבים הנ"ל (שם ע' צט ואילך). וראה גם מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' רלו ואילך.

(15) פרשתנו קסא, סע"ב ואילך.

"במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (בשלח טו, יז) מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש אדניי כוננו ידיך" — שביהמ"ק נקרא "מעשה ידיהם של צדיקים" ("עמך כולם צדיקים"). ולהעיר, שאף שכללות הענין דביהמ"ק הוא עבודת המטה, שלכן "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ" (שם), הנה כללות העבודה מתבטאת בקבלת ההשפעה שמלמעלה, ואין זה אמיתית הענין דעבודה כח עצמו (כי אם בבנינו ושכלולו לעת"ל, אחר החורבן).

(9) מיכה ג, יב.

(10) ואף שכל אחד מישראל, גם הפחות שבפחותים, יכול למצוא במה לשמוח (כמבואר בתניא (פלא"א ואילך)) — הרי השמחה היא מצד הנשמה, שהיא "חלק אלקה ממעל ממש" (שם רפ"ב); אבל מצד הגוף ונפש הבהמית נרגש ענין החורבן, ולכן הוא בתכלית המרירות.

(11) שהרי יכול להיות מעמד ומצב שגם לאחרי שנתעורר במרירות אמיתית, ה"ה נשאר מושקע בעניניו הקודמים — אם באופן ששקוע ("ביז איבערן קאָפּ") במשא ומתן, או אפילו בעניני תומ"צ, אבל רק ע"ד הרגיל (ולא בתנועה של תשובה כו'); כאשר כתוב

מאמר זה נמצא גם בתורת חיים ס"פ תולדות¹⁶ באריכות גדולה¹⁷, ויש בו ביאורים כמעט על כל ענין שבמאמר זה.

ובסיום המאמר (בתו"ח¹⁸) איתא: "וזהו שרמז דוד פדה בשלום נפשי¹⁹ [דאף שבפשטות אמר זאת על עצמו, הנה כאן מבאר] דקאי ביעקב שפדהו אותו מעשו בשלום בלא מלחמה כלל כו" (כמ"ש²⁰ "וירץ עשו לקראתו ויחבקהו גו' וישקהו"),

— ומדגיש שם גודל החידוש שבדבר, "שאע"פ שהי' מלחמה עם שרו של עשו (למעלה), אבל בעשו למטה נעשה שלום כו". ולהעיר, שבדרך כלל מצינו בנוגע להשפעה מלמעלה, שעד שנמשכת ובאה למטה, ישנם כמה הרפתקאות כו²¹; ואילו כאן מבואר להיפך, שלמעלה הי' זה בדרך מלחמה, ולמטה הי' זה בדרך שלום —

וטעם הדבר — "לפי שברבים¹⁹ היו עמדי", כמבואר שם, שעבודת יעקב היתה בב' הקוין ("ברבים"): בדרך אור ישר ובדרך אור חוזר.

ד. וזהו גם המענה לאלו הטוענים: כיון שנמצאים בחושך כפול ומכופל, דעקבתא²² דמשיחא, ש"אותותינו לא ראינו .. ולא אתנו יודע עד מה²³, א"כ, איך יכול להיות עתה גילוי פנימיות התורה.

והמענה לזה — אדרבה: ישנם ענינים שלמעלה הם בדרך מלחמה, ודוקא למטה הי' בדרך שלום.

ועד"ז בנדו"ד: דוקא למטה, בזמן היותר תחתון דעקבתא דמשיחא, יכול להיות ענין השלום — גילוי פנימיות התורה, דלית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו²⁴, באופן שיפוצו מעינותיך חוצה²⁵ דוקא.

ויש להוסיף, שגם העבודה דהפצת המעיינות צריכה להיות באופן ש"ברבים היו עמדי" — בב' קוין: "סור מרע ועשה טוב"²⁶, כי²⁷, כאשר העבודה היא בקו אחד בלבד, יכול להיות שזהו רק מצד ההרגל, ובמילא

(16) ח [קמט], א ואילך.	(אדר"נ ספ"א).
(17) בכותרת המאמר באוה"ת שם: "ונמצא בתו"ח באריכות".	(23) תהלים עד, ט.
(18) כב [קסג], ב.	(24) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת' בתניא אגה"ק סכ"ו.
(19) תהלים נה, יט.	(25) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).
(20) וישלח לג, ד.	(26) תהלים לד, טו. לו, כז.
(21) ראה לקו"ת ס"פ קרח. ובכ"מ.	(27) ראה גם תו"א פרשתנו יט, סע"ב
(22) עקב דייקא, שהוא החלק הכי תחתון, ושנקרא בשם מלאך דהיפך החיים שבאדם ואילך.	

הרי זה בכחי' "לא עבדו"²⁸; ורק כאשר "ברבים היו עמדי", שהעבודה היא בב' קוין, שעי"ז שובר ומבטל את ציור הטבע כו' — הרי זה הכלי לפדי' בשלום, גילוי פנימיות התורה גם למטה מטה.

ה. וזהו גם מש"נ בפרשה שלאח"ז — "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"²⁹:

היציאה מבית מדרשו של שם ועבר ל"חרן", "חרון אף של עולם"³⁰ — עם היותה על אפו ועל חמתו, מ"מ, הולך לשם, כדי לעשות גם שם כלי לאלקות, שזהו"ע שבירת הטבע, עבודת התשובה.

ועי"ז יתגלה ביהמ"ק השלישי, שכבר בנוי ועומד³¹, וצריכים רק להמשיכו ולגלותו למטה, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו, ברעוא דכל רעוינ'³², בקרוב ממש.

(31) פרש"י ותוס' — סוכה מא, סע"א. ועוד.

(32) זח"ב פח, סע"ב.

(28) מלאכי ג, יח. וראה חגיגה ט, ב. תניא פט"ו.

(29) ר"פ ויצא.

(30) פרש"י ס"פ נח.